
Shvetashvatara Upanishad

श्वेताश्वतर्रोपनिषत्

Document Information



Text title : shvetaashvataropaniShat

File name : shveta.itx

Category : upanishhat, svara

Location : doc_upanishhat

Author : Vedic Rishis

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : John Manetta

Description-comments : 14/108; Krishna YajurVeda, Samanya upanishad

Latest update : July 20, 1999, February 21, 2018

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 22, 2023

sanskritdocuments.org



శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్



ఓం సహనావవతు । సహ నౌ భునక్తు ।
సహ వీర్యం కరవావహై ।
తేజస్వి నావధీతమస్తు । మా విద్విషావహై ॥
ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

ప్రథమోఽధ్యాయః ।

హరిః ఓం ॥ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ।
కిం కారణం బ్రహ్మ కుతః స్మ జాతా
జీవామ కేన క్వ చ సమృత్తిషా ।
అధిష్ఠితాః కేన సుఖేతరేషు
వర్తామహే బ్రహ్మవిదో వ్యవస్థామ్ ॥ ౧॥

కాలః స్వభావో నియతిర్యదృచ్ఛా
భూతాని యోనిః పురుష ఇతి చిన్త్యా ।
సంయోగ ఏషాం న త్వాత్మభావా-
దాత్మాప్యసీశః సుఖదుఃఖహేతోః ॥ ౨॥

తే ధ్యానయోగానుగతా అపశ్యన్
దేవాత్మశక్తిం స్వగుణైర్నిగూఢామ్ ।
యః కారణాని నిఖిలాని తాని
కాలాత్మయుక్తాన్యధిష్ఠిత్యేకః ॥ ౩॥

తమేకనేమిం త్రివృతం షోడశాస్తం
శతార్ధారం వింశతిప్రత్యరాభిః ।
అష్టకైః షడ్భిర్విశ్వరూపైకపాశం
త్రిమార్గభేదం ద్వినిమిత్తైకమోహమ్ ॥ ౪॥

పఞ్చస్రోతోమ్బుం పఞ్చయోన్యగ్రవక్త్రాం

పంచప్రాణోర్మిం పంచబుద్ధ్యాదిమూలామ్ ।
 పంచావర్తాం పంచదుఃఖౌఘవేగాం
 పంచాశదేభదాం పంచుపర్వామధీమః ॥ ౫ ॥
 సర్వాణివే సర్వసంస్థే బృహస్థే
 ఆస్మిన్ హంసో భ్రామ్యతే బ్రహ్మచక్రే ।
 పృథగాత్మానం ప్రేరితారం చ మత్వా
 జష్టస్తతస్తేనామృతత్వమేతి ॥ ౬ ॥
 ఉద్గీతమేతత్పరమం తు బ్రహ్మ
 తస్మిన్స్త్రయం సుప్రతిష్ఠాక్షరం చ ।
 అత్రాస్తరం బ్రహ్మవిదో విదిత్వా
 లీనా బ్రహ్మణీ తత్పరా యోనిముక్తాః ॥ ౭ ॥
 సంయుక్తమేతత్ క్షరమక్షరం చ
 వ్యక్తావ్యక్తం భరతే విశ్వమీశః ।
 అనీశశ్చాత్మా బధ్యతే భోక్తు-
 భావాజ్ జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాశైః ॥ ౮ ॥
 జ్ఞాజ్ఞౌ ద్వావజావీశనీశావజా
 హ్యేకా భోక్తుభోగ్యార్థయుక్తా ।
 అనస్తశ్చాత్మా విశ్వరూపో హ్యకర్తా
 త్రయం యదా విన్దతే బ్రహ్మమేతత్ ॥ ౯ ॥
 క్షరం ప్రధానమమృతాక్షరం హరః
 క్షరాత్మానావీశతే దేవ ఏకః ।
 తస్యాభిధ్యానాద్యోజనాత్తత్త్వ-
 భావాత్ భూయశ్చాస్తే విశ్వమాయానివృత్తిః ॥ ౧౦ ॥
 జ్ఞాత్వా దేవం సర్వపాశాపహానిః
 కీణైః క్షేణైర్జన్మమృత్యుప్రహాణిః ।
 తస్యాభిధ్యానాత్ప్రతీయం దేహభేదే
 విత్వైశ్వర్యం కేవల ఆప్తకామః ॥ ౧౧ ॥
 ఏతజ్ఞేయం నిత్యమేవాత్మసంస్థం
 నాతః పరం వేదితవ్యం హి కిఞ్చిత్ ।

భోక్తా భోగ్యం ప్రేరితారం చ మత్వా
సర్వం ప్రోక్తం త్రివిధం బ్రహ్మమేతత్ ॥ ౧౨॥

వహ్నోర్వధా యోనిగతస్య మూర్తిర్న
దృశ్యతే నైవ చ లిఙ్గానాశః ।
స భూయ ఏవేన్ధనయోనిగృహ్య-
స్తద్వోభయం వై ప్రణవేన దేహీ ॥ ౧౩॥

స్వదేహమరణీం కృత్వా ప్రణవం చోత్తరారణీమ్ ।
ధ్యాననిర్మథనాభ్యాసాదేవం పశ్యేన్నిగూఢవత్ ॥ ౧౪॥

తిలేషు తైలం దధినీవ సర్పి-
రాపః ప్రోతఃస్వరణీషు చాగ్నిః ।
ఏవమాత్మాఽత్మని గృహ్యతేఽసౌ
సత్సేనైనం తపసాఽయోఽనుపశ్యతి ॥ ౧౫॥

సర్వవ్యాపినమాత్మానం క్షీరే సర్పిరివార్పితమ్ ।
ఆత్మవిద్యాతపోమూలం తద్బ్రహ్మోపనిషత్ పరమ్ ॥ ౧౬॥
ద్వితీయోఽధ్యాయః ।

యుజ్ఞానః ప్రథమం మనస్తత్త్వాయ సవితా ధియః ।
అగ్నేర్జ్యోతిర్నిచాయ్య పృథివ్యా అధ్యాభరత్ ॥ ౧॥
యుక్తేన మనసా వయం దేవస్య సవితః సవే ।
సువర్గేయాయ శక్త్యా ॥ ౨॥

యుక్తాయ మనసా దేవాన్ సువర్యతో ధియా దివమ్ ।
బృహజ్ఞోతిః కరిష్యతః సవితా ప్రసువాతి తాన్ ॥ ౩॥

యుజ్ఞాతే మన ఉత యుజ్ఞాతే ధియో
విప్రా విప్రస్య బృహతో విపశ్చితః ।
వి హోత్రా దధే వయునావిదేక
ఇన్మహీ దేవస్య సవితః పరిష్ఠతిః ॥ ౪॥

యుజే వాం బ్రహ్మ పూర్వ్యం నమోభిర్విశ్లోక
ఏతు పథ్యేవ సూరేః ।
శృణ్వన్తు విశ్వే అమృతస్య పుత్రా ఆ యే

ధామాని దివ్యాని తస్యః ॥ ౫॥

అగ్నిర్యత్రాభిమధ్యతే వాయుర్యత్రాధిరుధ్యతే ।
సోమో యత్రాతిరిచ్యతే తత్ర సజ్ఞాయతే మనః ॥ ౬॥

సవిత్రా ప్రసవేన జషేత బ్రహ్మ పూర్వ్యమ్ ।
యత్ర యోనిం కృణవనే న హి తే పూర్తమక్షిపత్ ॥ ౭॥

త్రిరున్నతం స్థాప్య సమం శరీరం
హృదీన్ద్రియాణి మనసా సన్నివేశ్య ।
బ్రహ్మోడుపేన ప్రతరేత విద్వాన్
స్రోతాంసి సర్వాణి భయానకాని ॥ ౮॥

ప్రాణాన్ ప్రపీడ్యేహ సంయుక్తచేష్టః
క్షీణే ప్రాణే నాసికయోచ్ఛ్వసీత ।
దుష్టాశ్వయుక్తమివ వాహమేనం
విద్వాన్ మనో ధారయేతాప్రమత్తః ॥ ౯॥

సమే శుచౌ శర్కరావహ్నివాలికా-
వివర్జితే శబ్దజలాశ్రయాదిభిః ।
మనోనుకూలే న తు చక్షుషిడనే
గుహానివాతాశ్రయణే ప్రయోజయేత్ ॥ ౧౦॥

సీహారధూమార్కానిలానలానాం
ఖద్యోతవిద్యుత్స్ఫటికశశినామ్ ।
ఏతాని రూపాణి పురఃసరాణి
బ్రహ్మణ్యభివ్యక్తికరాణి యోగే ॥ ౧౧॥

పృథివ్యప్తేజోఽనిలభే సముత్థితే
పఞ్చాత్మకే యోగగుణే ప్రవృత్తే ।
న తస్య రోగో న జరా న మృత్యుః
ప్రాప్తస్య యోగాగ్నిమయం శరీరమ్ ॥ ౧౨॥

లఘుత్వమారోగ్యమలోలుపత్వం
వర్ణప్రసాదః స్వరసౌష్ఠవం చ ।
గన్ధః శుభో మూత్రపురీషమల్పం
యోగప్రవృత్తిం ప్రథమాం వదన్తి ॥ ౧౩॥

యథైవ బిమ్బం మృదయోపలిప్తం
 తేజోమయం భ్రాజతే తత్ సుధాన్తమ్ ।
 తద్వాఽఽత్యతత్త్వం ప్రసమీక్ష్య దేహీ
 ఏకః కృతార్థో భవతే వీతశోకః ॥ ౧౪ ॥
 యదాత్మతత్త్వేన తు బ్రహ్మతత్త్వం
 దీపోపమేనేహ యుక్తః ప్రపశ్యేత్ ।
 అజం ధ్రువం సర్వతత్త్వైర్విశుద్ధం
 జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాపైః ॥ ౧౫ ॥
 ఏషో హ దేవః ప్రదిశోఽను సర్వాః ।
 పూర్వో హ జాతః స ఉ గర్భే అన్తః ।
 స ఏవ జాతః స జనిష్యమాణః
 ప్రత్యజ్ జనాస్తిప్థతి సర్వతోముఖః ॥ ౧౬ ॥
 యో దేవో అగ్నో యోఽఘ్న
 యో విశ్వం భువనమావివేశ ।
 య ఓషధీషు యో వనస్పతిషు
 తస్మై దేవాయ నమో నమః ॥ ౧౭ ॥
 తృతీయోఽధ్యాయః ।
 య ఏకో జాలవానీశత ఈశనీభిః
 సర్వాఽఽర్లోకానీశత ఈశనీభిః ।
 య ఏవైక ఉదభవే సమభవే చ
 య ఏతద్ విదురమృతాస్తే భవన్తి ॥ ౧ ॥
 ఏకో హి రుద్రో న ద్వితీయాయ తస్మ-
 ర్య ఇమాఽఽర్లోకానీశత ఈశనీభిః ।
 ప్రత్యజ్ జనాస్తిప్థతి సఙ్కుకోచాన్తకాలే
 సంసృజ్య విశ్వా భువనాని గోపాః ॥ ౨ ॥
 విశ్వతశ్చక్షురుత విశ్వతోముఖో
 విశ్వతోబాహురుత విశ్వతస్పాత్ ।
 సం బాహుభ్యాం ధమతి సమృతత్రై-
 ర్ద్యావాభూమీ జనయన్ దేవ ఏకః ॥ ౩ ॥

యో దేవానాం ప్రభవశ్చోద్భవశ్చ

విశ్వాధిపో రుద్రో మహర్షిః ।

హిరణ్యగర్భం జనయామాస పూర్వం

స నో బుద్ధ్యా శుభయా సంయునక్తు ॥ ౪ ॥

యా తే రుద్ర శివా తనూరఘోరాఽపాపకాశినీ ।

తయా నస్తనువా శస్తమయా గిరిశన్తాభివాకశీహి ॥ ౫ ॥

యాభిషం గిరిశన్త హస్తే బిభర్ష్యస్తవే ।

శివాం గిరిత్ర తాం కురు మా హింసీః పురుషం జగత్ ॥ ౬ ॥

తతః పరం బ్రహ్మ పరం బృహన్తం

యథానికాయం సర్వభూతేషు గూఢమ్ ।

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితార-

మీశం తం జ్ఞాత్వాఽమృతా భవన్తి ॥ ౭ ॥

వేదాహమేతం పురుషం మహాన్త-

మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ ।

తమేవ విదిత్వాతిమృత్యుమేతి

నాన్యః పథా విద్యతేఽయనాయ ॥ ౮ ॥

యస్మాత్ పరం నాపరమస్తి కిఞ్చిద్య-

స్మాన్నణీయో స జ్యాయోఽస్తి కశ్చిత్ ।

వృక్ష ఇవ స్తభ్రో దివి తిష్ఠత్యేక-

స్తేనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్ ॥ ౯ ॥

తతో యదుత్తరతతం తదరూపమనామయమ్ ।

య ఏతద్విదురమృతాస్తే భవన్తి అథేతరే దుఃఖమేవాపియన్తి ॥ ౧౦ ॥

సర్వానన శిరోగ్రీవః సర్వభూతగుహాశయః ।

సర్వవ్యాపీ స భగవాన్స్తస్మాత్ సర్వగతః శివః ॥ ౧౧ ॥

మహాన్ ప్రభుర్వై పురుషః సత్వవైష ప్రవర్తకః ।

సునిర్మలామిమాం ప్రాప్తిమీశానో జ్యోతిరవ్యయః ॥ ౧౨ ॥

అఙ్గష్ఠమాత్రః పురుషోఽన్తరాత్మా

సదా జనానాం హృదయే సన్నివిష్టః ।

హృదా మసీషా మనసాభిక్లృప్తో

య ఏతద్ విదురమృతాస్తే భవన్తి || ౧౩||

సహస్రశిర్షా పురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ |
స భూమిం విశ్వతో వృత్వా అత్యతిష్ఠద్దశాఙ్గులమ్ || ౧౪||

పురుష ఏవేదః సర్వం యద్ భూతం యచ్ఛ భవ్యమ్ |
ఉతామృతత్వస్యేశానో యదన్నేనాతిరోహతి || ౧౫||

సర్వతః పాణిపాదం తత్ సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్ |
సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి || ౧౬||

సర్వేన్ద్రియగుణాభాసం సర్వేన్ద్రియవివర్జితమ్ |
సర్వస్య ప్రభుమీశానం సర్వస్య శరణం సుహృత్ || ౧౭||

నవద్వారే పురే దేహీ హంసో లేలాయతే బహిః |
వశీ సర్వస్య లోకస్య స్థావరస్య చరస్య చ || ౧౮||

అపాణిపాదో జవనో గ్రహీతా
పశ్యత్యచక్షుః స శృణోత్యకర్ణః |
స వేత్తి వేద్యం న చ తస్యాస్తి వేత్తా
తమాచురగ్ర్యం పురుషం మహాన్తమ్ || ౧౯||

అణోరణీయాన్ మహతో మహీయా-
నాత్మా గుహాయాం నిహితోఽస్య జన్తోః |
తమక్రతుః పశ్యతి వీతశోకో
ధాతుః ప్రసాదాన్మహిమానమీశమ్ || ౨౦||

వేదాహమేతమజరం పురాణం
సర్వాత్మానం సర్వగతం విభుత్వాత్ |
జన్మనిరోధం ప్రవదన్తి యస్య
బ్రహ్మవాదినో హి ప్రవదన్తి నిత్యమ్ || ౨౧||

చతుర్థోఽధ్యాయః |

య ఏకోఽవర్ణో బహుధా శక్తియోగాద్
వరణాననేకాన్ నిహితార్థో దధాతి |
వివైతి చాస్తే విశ్వమాదౌ చ దేవః
స నో బుద్ధ్యా శుభయా సంయునక్తు || ౧||

తదేవాగ్నిస్తదాదిత్య-

స్తద్వాయుస్తదు చంద్రమాః ।

తదేవ శుక్రం తద్ బ్రహ్మ

తదాపస్తత్ ప్రజాపతిః ॥ ౨॥

త్వం స్త్రీ త్వం పుమానసి

త్వం కుమార ఉత వా కుమారీ ।

త్వం జీర్ణో దణ్డేన వచ్చసి

త్వం జాతో భవసి విశ్వతోముఖః ॥ ౩॥

నీలః పతజ్ఞో హరితో లోహితాక్ష-

స్తడధర్భ ఋతవః సముద్రాః ।

అనాదిమత్ త్వం విభుత్వేన వర్తసే

యతో జాతాని భువనాని విశ్వా ॥ ౪॥

అజామేకాం లోహితశుక్లకృష్ణాం

బహ్విః ప్రజాః సృజమానాం సరూపాః ।

అజో హ్యేకో జషమాణోఽనుశేతే

జహత్యేనాం భుక్తభోగామజోఽన్యః ॥ ౫॥

ద్వా సుపర్ణా సయుజా సఖాయా

సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే ।

తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్స్యన-

శ్నన్ననోఽభిచాకశీతి ॥ ౬॥

సమానే వృక్షే పురుషో నిమగ్నోఽ-

నీశయా శోచతి ముహ్యమానః ।

జష్టం యదా పశ్యత్యన్యమీశమస్య

మహిమానమితి వీతశోకః ॥ ౭॥

ఋచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్

యస్మిన్దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః ।

యస్తం న వేద కిమృచా కరిష్యతి

య ఇత్తద్విదుస్త ఇమే సమాసతే ॥ ౮॥

ఛన్దాంసి యజ్ఞాః క్రతవో వ్రతాని

భూతం భవ్యం యచ్ఛ వేదా వదన్తి ।

అస్మాన్ మాయా సృజతే విశ్వమేత-

త్తస్మింశ్చాన్యో మాయయా సన్నిరుద్ధః || ౯ ||

మాయాం తు ప్రకృతిం విద్యాన్మాయినం చ మహేశ్వరమ్ |

తస్యవయవభూతైస్తు వ్యాప్తం సర్వమిదం జగత్ || ౧౦ ||

యో యోనిం యోనిమధితిష్ఠత్యేకో

యస్మిన్నిదం సం చ వివైతి సర్వమ్ |

తమీశానం వరదం దేవమీడ్యం

నిచాయ్యేమాం శాన్తిమత్యన్తమేతి || ౧౧ ||

యో దేవానాం ప్రభవశోచ్ఛద్భవశ్చ

విశ్వాధిపో రుద్రో మహర్షిః |

హిరణ్యగర్భం పశ్యత జాయమానం

స నో బుద్ధ్యా శుభయా సంయునక్తు || ౧౨ ||

యో దేవానామధిపో

యస్మిన్లోకా అధిశ్రితాః |

య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః

కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ || ౧౩ ||

సూక్ష్మాతిసూక్ష్మం కలిలస్య మధ్యే

విశ్వస్య స్రష్టారమనేకరూపమ్ |

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా శివం శాన్తిమత్యన్తమేతి || ౧౪ ||

స ఏవ కాలే భువనస్య గోప్తా

విశ్వాధిపః సర్వభూతేషు గూఢః |

యస్మిన్ యుక్తా బ్రహ్మార్షయో దేవతాశ్చ

తమేవం జ్ఞాత్వా మృత్యుపాశాంశ్చినత్తి || ౧౫ ||

ఘృతాత్ పరం మణ్ణమివాతిసూక్ష్మం

జ్ఞాత్వా శివం సర్వభూతేషు గూఢమ్ |

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాశైః || ౧౬ ||

ఏష దేవో విశ్వకర్మా మహాత్మా

సదా జనానాం హృదయే సన్నివిష్టః ।
హృదా మనీషా మనసాభిక్లృప్తో
య ఏతద్ విదురమృతాస్తే భవన్తి ॥ ౧౭॥

యదాఽతమస్తాన్న దివా న రాత్రిః
న సన్నచాసచ్చివ ఏవ కేవలః ।
తదక్షరం తత్ సవితుర్వరేణ్యం
ప్రజ్ఞా చ తస్మాత్ ప్రసృతా పురాణీ ॥ ౧౮॥

నైనమూర్ధ్వం న తిర్యగ్భుజం
న మధ్యే న పరిజగ్రభత్ ।
న తస్య ప్రతిమా అస్తి
యస్య నామ మహద్ యశః ॥ ౧౯॥

న సన్దృశే తిష్ఠతి రూపమస్య
న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చనైనమ్ ।
హృదా హృదిస్థం మనసా య ఏన-
మేవం విదురమృతాస్తే భవన్తి ॥ ౨౦॥

అజాత ఇత్యేవం కశ్చిద్భీరుః ప్రపద్యతే ।
రుద్ర యత్రే దక్షిణం ముఖం తేన మాం పాహి నిత్యమ్ ॥ ౨౧॥
మా నస్తోకే తనయే మా న ఆయుషి
మా నో గోషు మా న అశ్వేషు రీరిషః ।
వీరాన్ మా నో రుద్ర భామితో
వధీర్హవిష్మన్తః సదామిత త్వా హవామహే ॥ ౨౨॥
పఞ్చమోఽధ్యాయః ।

దేవ్య అక్షరే బ్రహ్మపరే త్వనన్దే
విద్యావిద్యే నిహితే యత్ర గూఢే ।
క్షరం త్వవిద్యా హ్యమృతం తు విద్యా
విద్యావిద్యే ఈశతే యస్తు సోఽన్యః ॥ ౧॥

యో యోనిం యోనిమధిష్ఠత్యేకో
విశ్వాని రూపాణి యోనీశ్చ సర్వాః ।
ఋషిం ప్రసూతం కపిలం యస్తమగ్రే

జ్ఞానైర్బిభర్తి జాయమానం చ పశ్యేత్ || ౨||

ఏకైక జాలం బహుధా వికుర్వ-

న్నస్మిన్ క్షేత్రే సంహరత్యేష దేవః |

భూయః సృష్ట్యా పతయస్తథేశః

సర్వాధిపత్యం కురుతే మహాత్మా || ౩||

సర్వా దిశ ఊర్ధ్వమధశ్చ తిర్యక్

ప్రకాశయన్ భ్రాజతే యద్వనడ్వాన్ |

ఏవం స దేవో భగవాన్ వరేణ్యో

యోనిస్వభావానధిత్థత్యేకః || ౪||

యచ్చ స్వభావం పచతి విశ్వయోనిః

పాచ్యాంశ్చ సర్వాన్ పరిణామయేద్ యః |

సర్వమేతద్ విశ్వమధిత్థత్యేకో

గుణాంశ్చ సర్వాన్ వినియోజయేద్ యః || ౫||

తద్ వేదగుహ్యోపనిషత్సు గూఢం

తద్ బ్రహ్మ వేదతే బ్రహ్మయోనిమ్ |

యే పూర్వం దేవా ఋషయశ్చ తద్ విదు-

స్తే తన్నయా అమృతా వై బభూవుః || ౬||

గుణాన్వయో యః ఫలకర్మకర్తా

కృతస్య తస్యైవ స చోపభోక్తా |

స విశ్వరూపస్త్రిగుణస్త్రివర్తూ

ప్రాణాధిపః సశ్చరతి స్వకర్మభిః || ౭||

అఙ్గష్టమాత్రో రవితుల్యరూపః

సఙ్కల్పాహఙ్కారసమన్వితో యః |

బుద్ధేర్గుణేనాత్మగుణేన చైవ

ఆరాగ్రమాత్రోఽప్యపరోఽపి దృష్టః || ౮||

బాలాగ్రతభాగస్య శతధా కల్పితస్య చ |

భాగో జీవః స విజ్ఞేయః స చానన్త్యాయ కల్పతే || ౯||

నైవ స్త్రీ న పుమానేష న చైవాయం నపుంసకః |

యద్యచ్ఛరీరమాదత్తే తేనే తేనే స యుజ్యతే || ౧౦||

సజ్కుల్పనస్పర్శనదృష్టిమోహై-

ర్గాసాముబవృష్ట్యాత్మవివృద్ధిజన్మ ।

కర్మానుగాన్యనుక్రమేణ దేహీ

స్థానేషు రూపాణ్యుభిసంప్రపద్యతే ॥ ౧౧॥

స్థూలాని సూక్ష్మాణి బహూని చైవ

రూపాణి దేహీ స్వగుణైర్వృణోతి ।

క్రియాగుణైరాత్మగుణైశ్చ తేషాం

సంయోగహేతురపరోఽపి దృష్టః ॥ ౧౨॥

అనాద్యనన్తం కలిలస్య మధ్యే

విశ్వస్య స్తస్థారమనేకరూపమ్ ।

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాశైః ॥ ౧౩॥

భావగ్రాహ్యమనీడాఖ్యం భావాభావకరం శివమ్ ।

కలాసర్గకరం దేవం యే విదుస్తే జహుస్తనుమ్ ॥ ౧౪॥

షష్ఠోఽధ్యాయః ।

స్వభావమేకే కవయో వదన్తి

కాలం తథాన్యే పరిముహ్యమానాః ।

దేవస్యైష మహిమా తు లోకే

యేనేదం భ్రామ్యతే బ్రహ్మచక్రమ్ ॥ ౧॥

యేనావృతం నిత్యమిదం హి సర్వం జ్ఞః

కాలకారో గుణీ సర్వవిద్ యః ।

తేనేశితం కర్మ వివర్తతే హ

ప్రథివ్యప్తేజోనిలఖాని చిన్త్యమ్ ॥ ౨॥

తత్కర్మ కృత్వా వినివర్త్య భూయ-

స్తత్త్వస్య తావేన సమేత్య యోగమ్ ।

ఏకేన ద్వాభ్యాం త్రిభిరష్టభిర్వా

కాలేన చైవాత్మగుణైశ్చ సూక్ష్మైః ॥ ౩॥

ఆరభ్య కర్మాణి గుణాన్వితాని

భావాంశ్చ సర్వాన్ వినియోజయేద్యః ।

తేషామభావే కృతకర్మనాశః

కర్మక్షయే యాతి స తత్త్వతోఽన్యః || ౪||

ఆదిః స సంయోగనిమిత్తహేతుః

పరస్మికాలాదకలోఽపి దృష్టః |

తం విశ్వరూపం భవభూతమీడ్యం

దేవం స్వచిత్తస్థముపాస్య పూర్వమ్ || ౫||

స వృక్షకాలాకృతిభిః పరోఽన్యో

యస్మాత్ ప్రపంచః పరివర్తతేఽయమ్ |

ధర్మావహం పాపనుదం భగేశం

జ్ఞాత్వాత్మస్థమమృతం విశ్వధామ || ౬||

తమీశ్వరాణాం పరమం మహేశ్వరం

తం దేవతానాం పరమం చ దైవతమ్ |

పతిం పతీనాం పరమం పరస్తాద్-

విదామ దేవం భువనేశమీడ్యమ్ || ౭||

స తస్య కార్యం కరణం చ విద్యతే

స తత్సమశ్చాభ్యధికశ్చ దృశ్యతే |

పరాస్య శక్తిర్వివిధైవ శ్రూయతే

స్వాభావికీ జ్ఞానబలక్రియా చ || ౮||

స తస్య కశ్చిత్ పతిరస్తి లోకే

స చేశితా వైవ చ తస్య లిఙ్గమ్ |

స కారణం కరణాధిపాధిపో

స చాస్య కశ్చిజ్ఞనితా స చాధిపః || ౯||

యస్తన్తనాభ ఇవ తన్తుభిః ప్రధానజైః స్వభావతః |

దేవ ఏకః స్వమావృణోతి స నో దధాతు బ్రహ్మోప్యయమ్ || ౧౦||

ఏకో దేవః సర్వభూతేషు గూఢః

సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాన్తరాత్మా |

కర్మాధ్యక్షః సర్వభూతాధివాసః

సాక్షీ చేతా కేవలో నిర్గుణశ్చ || ౧౧||

ఏకో వశీ నిష్క్రియాణాం బహూనా-

మేకం బీజం బహుధా యః కరోతి ।

తమాత్మస్థం యేననుపశ్యన్తి ధీరా-

స్త్రేషాం సుఖం శాశ్వతం నేతరేషామ్ ॥ ౧౨॥

నిత్యో నిత్యానాం చేతనశ్చేతనానా-

మేకో బహూనాం యో విదధాతి కామాన్ ।

తత్కారణం సాంఖ్యయోగాధిగమ్యం

జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాశైః ॥ ౧౩॥

న తత్ర సూర్యో భాతి న చంద్రతారకం

నేమా విద్యుతో భాన్తి కుతోఽయమగ్నిః ।

తమేవ భాన్తమనుభాతి సర్వం

తస్య భాసా సర్వమిదం విభాతి ॥ ౧౪॥

ఏకో హంసః భువనస్యాస్య మధ్యే

స ఏవాగ్నిః సలిలే సంనివిష్టః ।

తమేవ విదిత్వా అతిమృత్యుమేతి

నాన్యః పథా విద్యతేఽయనాయ ॥ ౧౫॥

స విశ్వకృద్ విశ్వవిదాత్మయోని-

ర్జః కాలకాలో గుణీ సర్వవిద్ యః ।

ప్రధానశ్చేత్రజ్ఞపతిర్గుణేశః

సంసారమోక్షస్థితిబన్ధహతుః ॥ ౧౬॥

స తన్మయో హ్యమృత ఈశసంస్థో

జ్ఞః సర్వగో భువనస్యాస్య గోప్తా ।

య ఈశేఽస్య జగతో నిత్యమేవ

నాన్యో హేతుర్విద్యత ఈశనాయ ॥ ౧౭॥

యో బ్రహ్మాణం విదధాతి పూర్వం

యో వై వేదాంశ్చ ప్రహిణోతి తస్మై ।

తం హ దేవం ఆత్మబుద్ధిప్రకాశం

ముముక్షుర్వై శరణమహం ప్రపద్యే ॥ ౧౮॥

నిష్కలం నిష్క్రియం శాన్తం నిరవద్యం నిరజ్ఞానమ్ ।

అమృతస్య పరం సేతుం దగ్ధేననమివానలమ్ ॥ ౧౯॥

యదా చర్మవదాకాశం వేష్టయిష్యన్తి మానవాః ।
తదా దేవమవిజ్ఞాయ దుఃఖస్యాన్తో భవిష్యతి ॥ ౨౦॥

తపఃప్రభావాద్ దేవప్రసాదాచ్చ
బ్రహ్మ హ శ్వేతాశ్వతరోఽథ విద్వాన్ ।

అత్యాశ్రమిభ్యః పరమం పవిత్రం
ప్రోవాచ సమ్యగృషిసఙ్ఖజుష్టమ్ ॥ ౨౧॥

వేదాన్తే పరమం గుహ్యం పురాకల్పే ప్రచోదితమ్ ।
నాప్రశాన్తాయ దాతవ్యం నాపుత్రాయాశిష్యాయ వా పునః ॥ ౨౨॥

యస్య దేవే పరా భక్తిః యథా దేవే తథా గురౌ ।
తస్యైతే కథితా హ్యర్థాః ప్రకాశన్తే మహాత్మనః ॥ ౨౩॥

ప్రకాశన్తే మహాత్మన ఇతి ।

ఓం సహ నావవతు । సహ నౌ భునక్తు । సహ వీర్యం కరవావహై ।
తేజస్వి నావధీతమస్తు । మా విద్విషావహై ॥

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

Encoded and proofread by Sunder Hattangadi

Proofread by John Manetta

—
Shvetashvatara Upanishad

pdf was typeset on December 22, 2023

—

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

